

PLEZANJE ZA ŽIVLJENJE

SPOLZKA RIBA IZ MARMOLADE

MIHA PRAPROTNIK

Lanskega 18. marca - bil je petek - me je zjutraj poklical Marko: kar tako, za vsak primer, če sem se že vrnil iz »Chama«, kot pravimo Chamonixu. Toda ko me je slišal, se ni mogel načuditi, da sem že nazaj. Poklical pa me ni samo zato, da bi me slišal, ampak da bi me predvsem vprašal, če sem za kakšno plezanje. »Ribe, na primer, v Marmoladi,« je dejal. In ker sem bil za to, sva se nekaj ur pozneje že vozila proti Marmoladi - in se ves čas pogovarjala o Ribi. Seveda predvsem to, kako jo bova splezala. Ves čas sva gledala na skico in drug drugemu govorila, da kaj takega še nisva plezala in da bova morala biti zelo hitra, če pa hočeva biti hitra, morava biti tudi lahka, brez odvečne opreme. Vmes sva se ustavila še v Gorici in v trgovini K2 kupila nekaj opreme, ki jo bova potrebovala. Med dolgo vožnjo, polno ovinkov in iskanja prave poti, na ves glas poslušava kaseto AHA, ki je postala kar del najine Ribe. Opolnoči sva pri prvem cilju. Hočeva že postaviti šotor, nato pa v trenutku ugotoviva, da je bolje, če prespiva v hotelu, da ne trosiva energije že tu doli v dolini.

Naslednje jutro sva bila pri zajtrku v jedilnici deležna vse pozornosti osebja in tudi gostov. Pojedla in spila sva namreč toliko kot vsi drugi skupaj. Pripravila sva opremo in nato peš odšla proti najini Ribi. Namesto dveh ur, kolikor je potrebno, da poleti dosežeš kočo Ombretto pod Marmolado, sva hodila ves dan in pri tem gazila do pasu južen kašast sneg. Zvečer sva dosegla vstop v smer, tam pustila vso plezalno opremo in se spustila nazaj do kočice, ki pa je bila zaprta. Prespati morava torej v nekakšnem skladišču.

V nedeljo zjutraj ob osmih sva zopet pri vstopu. Včeraj zvečer se je voda cedila čez krušljive vstopne previse, danes pa je vse na debelo zmrznjeno. Marko vstopi. Nekaj časa poskuša preplezati previs prosto, pa se nima kam prijeti, ker je vse prevlečeno z ledom. Zamenjava se. Vstopim v raztezaj, ocenjen z V+, jaz pa ga plezam s hudičevim krepeljcem, z Jeseničani, zabitimi v krušljivo skalo, s centimeter zabitimi noži, vmes pa je še nekaj dvomljivega prostega plezanja po poledeneli skali. Poštena A₃! Naprej gre hitreje. Otopilo se je in skala ni več požlejena. Drugi žimari z nahrbtnikom, v katerem imava bivak opremo, vodo in hrano. Zamenjava se, da Marko pleza naprej, jaz pa žimarim. Že spodaj sva se namreč odločila, da bova dala vse na hitrost. In nato tudi res hitiva. Žimarim kolikor hitro morem. Vesel sem vsake-

Plezanje Ribe: Strmo, sneženo, ledeno, nevarno

ga klina ali »frenda«, da se vsaj malo odpočijem, ko pospravljam varovanje. Ko pridem do Marka, mi je ponavadi slabo od naporov. Toda nato se med njegovim plezanjem spočijem. In tako naprej. Iz raztezaja v raztezaj.

Marko pleza zelo hitro. Teže ko je ocenjen raztezaj, hitreje ga pleza. Smer plezanja je namreč jasna in nima velikih oprimkov za počivanje. Varovanje je svojevrstno. Po tem je Riba tudi znana. Velikokrat pleza VII+ deset do petnajst metrov nad zadnjim klinom. Prosto spleza tudi nekaj tehničnih raztezajev, tako da res prihraniva veliko časa. Skala je kompaktna, stena zračna in Marko pogosto pravi, da tako še ni užival.

Pa je zares zračna! Če ti pogled zdrsne po gladkih ploščah navzdol, se ti ustavi šele na vstopu. Nobenih polic ni. Prva možnost za bivak je šele v votlini, ki ima obliko ribe, po kateri je smer tudi dobila ime.

To pa je na koncu šestnajstega raztezaja. Nobenih svedrovcev ni do tja, stojišča so ponavadi na dveh klinih ali pa okoli kakšnega skalnega mostiča.

Pomembno je, da veš višino raztezaja in s tem tudi to, kdaj ga je konec in kdaj moraš narediti stojišče. Dostikrat se namreč stojišče ne razlikuje od navadnega varovanja.

Steno zagrinjajo megle, rahlo naletava sneg in spuščča se mrak, midva pa imava do »Ribe« še dva raztežaja, ocenjena z A₃. Marko zapleza v prvega. Pleza prosto, vmes pa si pomaga s hudičevim krempeljcem. Noči se. Izgine v megli. Ostanem sam s svojimi mislimi sredi megle, objet s tišino stene. Prevzame me mogočnost tega veličastnega trenutka osamljenosti. Fantastičen občutek. Kot da bi že dolgo hrepenel po takšnem miru, ki pa sem ga našem šele visoko v zamegljeni steni.

Od časa do časa slišim le žvenket opreme. Marko stoka, da nič ne vidi, da je pretemno. Vprašam ga, če mu pošljem baterijo. Odgovori, da je zdaj res ne more potegniti gor. To se ponovi trikrat.

»Pazi, pazi!«

Zaslišim močan hrup. Vidim še nič, toda vem, da je padel. Vrv pa je še kar ohlapna; noče in noče se napeti. Sekunde se vlečejo. Nato prileti Marko iz megle in vrv ga ustavi kakšnih deset metrov nad stojiščem. Padel pa je približno dvajset metrov. Vprašam ga, če si je kaj naredil, če je cel, in odgovori mi, da je vse v redu in da je padel, ker ni nič več videl.

Zamenjava se. Vzamem baterijo in nato plezam raztežaj, ki je mešanica prostega plezanja s kremplanjem. Oba sva že pošteno utrujena, toda treba je priti do Ribe. Druge možnosti za bivač ni. Sploh ne pomislim na padec, čeprav sem že zelo visoko nad zadnjim klinom. Pravzaprav pa mi je čisto vseeno. Ko visiš v krempeljcu

Vse je navpično, prenočevati je mogoče na enem samem mestu

kakšnih dvanajstih metrov nad zadnjim klinom, pač ne preostane drugega, kot da z baterijo iščeš majhne luknjice in plezaš naprej.

25 let kuratorija za varnost v gorah

V prvi polovici šestdesetih let je Avstrijo zadelo več hujših nesreč zaradi snežnih plazov. Spričo velike materialne škode in žrtev je Zbornica za delavce in nameščence v Salzburgu menila, da je za varnost v turistični Avstriji treba storiti kaj več in v sodelovanju z ustreznimi strokovnjaki izdala knjigo **Varstvo pred gorskimi nesrečami**. Takrat, leta 1966, se je odločila, da bo uvedla redne strokovne posvete, tako imenovane »Pomenke v Kaprunu«.

Prvi posvet je bil leta 1967; srečanje se je izkazalo kot uspešna izmenjava mnenj o vzrokih in preprečevanju nesreč v gorah in na smučiščih. Še istega leta je bil ustanovljen Avstrijski kuratorij za varnost v gorah (AKVG). Poleg izvedencev iz vrst planinskih in smučarskih društev je pritegnil še sodelavce iz vrst Gorske reševalne službe, Žandarmerije, Carine, Zveze gorskih in smučarskih vodnikov, redno sodelujejo tudi uveljavljeni športni zdravniki, specialisti in znanstveniki s področja pravnih znanosti, meteorologije, nivologije, pedagogi in drugi.

Kuratorij je povezan s številnimi vplivnimi insti-

tucijami in organizacijami. To so Avstrijska delavska zbornica, Odbor za promet pri Zvezni gospodarski zbornici, Zveza socialnega zavarovanja, Zveza proizvajalcev športne opreme, zavarovalnice, Zveza gorskih in smučarskih vodnikov.

V petindvajsetih letih so člani in sodelavci Kuratorija temeljito obdelali problematiko varnosti v gorah. Plod tega dela so številni novi vidiki in nova izhodišča za preventivno delo. Na seznamu njegovih publikacij je 25 zbornikov z referati posvetov, analizami gorskih nesreč, nesreč v plazovih in na smučiščih.

Naj navedem poglavitve teme, ki so jim bili posvečeni ti posveti: Preprečevanje nesreč v plazovih; Padec in strmoglavljenje v gorah; Boljša oprema - večja varnost; O varnosti v gorah; Vzgoja in obveščanje kot dejavnika preventive v gorah; Osebna odgovornost in varnost; Vzgoja in obveščenost; Razvoj tehnike in nujnost preoblikovanja planinske vzgoje; O učinkovitosti varstvenih ukrepov v gorah; Varnost v gorah in tveganje; Gore - vir zdravja ali nevarnosti?; Preprečevanje nesreč mladih in ostarelih ljudi v gorah; Razvoj varstva pred plazovi; Vreme kot vzrok nesreč v gorah in na smučiščih; Kakšne so možnosti preprečevanja

Stojišče. Prečka v tegu. Nato še en raztezaj po krepeljcih, malo prostega plezanja - in končno sem v Ribi. Marko prižimari do mene. Ura je polnoč. Med žimarjenjem se mu zatakne še devetmilimetrovska vrvi, ki sva jo imela s seboj, da sva si lahko z njo pomagala čez prečke. Pustiva jo viseti, rešila jo bova zjutraj.

V bivaku v dokaj udobni votlini se potihoma že veseliva, da nama je uspel velik met, saj sva že čez ključni del smeri. Iz izkušenj pa se hkrati zavedava, da je to veselje prerano.

Naslednje jutro, v ponedeljek, narahlo sneži, toda dovolj, da je veliko težje plezati. Hitiva in Marko spleza zadnji težak raztezaj. Ko grem za njim, pa v hipu začne pihati močan veter in pošteno snežiti. V komaj slabih desetih minutah se je rahel metež razbesnel v pravo snežno nevihto. Spuščam se čez petnajstmetrsko prečko, Marko pa medtem zmrzuje v plezalnikih »kendo« na stojišču, zametnem s snegom. Kričiva si, da morava dol. Čeprav sva splezala vse najtežje, naprej ni več mogoče. Po steni je dvajset do trideset centimetrov snega, ki je zapadel v zadnje pol ure.

Sem pri Marku. Preobuva se v plastične čevlje. Sneg je povsod, v nahrbtniku, v čevljih... Jasno nama je, da gre sedaj za golo življenje. Ponavljava si, da bo vse v redu, le da prideva živa dol.

Pravi snežni pekel se je razdivjal. Marko se spušča, niha, niha, teka sem ter tja in končno doseže spodnje stojišče. Blazno se bojiva, da

nesreč v gorah; Statistika nesreč in preventiva ter Pedagogika in preprečevanje nesreč.

Izšli so priročniki s pravno tematiko; Navodila za organizacijo varstva pred plazovi; Napotki o nalogah sodnih izvedencev za primer nesreče v gorah in na smučiščih; Dober smučar, varen smučar; Cilji raziskav o plazovih v Avstriji; Odgovornost planinca in gorska nesreča; in drugi. Posredno je Kuratorij spodbujal številne ankete, pisce sodobne vzgojne literature in nove prijeme pri zasnovi učbenikov, tako na primer na področju plazov.

V dobrem četrtr stoletja je Kuratorij opravil veliko delo, ki mu v Evropi ni para. (Podobno Švicarji občasno organizirajo srečanja »Forum Davos«, Komisija za GRS v Sloveniji pa posvete Gore in varnost.) Na srečanjih smo skoraj vedno sodelovali predstavniki GRS in občasno napisali kakšen prispevek za zbornike.

Letošnje 25., jubilejno srečanje je poleg velikih dosežkov pokazalo tudi znake staranja, česar pa se vodstvo Kuratorija dobro zaveda in upa, da bodo odhajajoče kadre nadomestili novi in se s svežimi močmi lotili problemov.

Želimo jim veliko uspeha!

Pavle Šegula

To je bil poskus druge zimske ponovitve smeri Riba (1000 m, ED+). Plezala sva Marko Lukič in Miha Praprotnik 19. in 20.3. 1991.

ne bi našla »štantov«, saj je vse prekril sneg. Zelo morava paziti, da ne narediva nobene napake, ker se zavedava, da bo usodna za naju. V steni puščava vponke in complete, s katerimi so povezani klini. Oprema nima nobene vrednosti več. Ko sem se spuščal čez votlino, je bila že zametena s snegom. V takšni situaciji nimaš kaj čakati, le dol, samo dol, dokler še lahko. Vedno, ko se Marko spušča do naslednjega stojišča, molim, da ga bo našel, saj je pripravljanje novega v takšnih razmerah nemogoče. Povsod je sneg. Okoli naju grmijo plazovi. Pogledam proti desni: kot bi kdo čez steno stresel vagone snega. Takšnega viharja v steni tudi v Patagoniji nisva doživela. Dvakrat nama zleze štantni klin ven. Noge imava čisto mokre. Zmrzujejo mi tudi roke, posebno mezinici. Vrvi so premočene, rahlo zmrznjene in zelo težko jih vlečeva za sabo. Ves sestop poteka na meji, zelo ozki meji, kot britev ostrem rezilu. Če bi najmanjša stvar zdrsnila na eno stran, bi za seboj potegnila še vse drugo.

Nobenih odvečnih misli ni. Popolna koncentracija na spust in na vse, kar je z njim povezano. Vsakič preverjava že preverjene ključne stvari in dela. Nobene napake ne sme biti. Nič drugega ne obstaja razen spusta. Še nikoli ni šlo tako na tesno.

Nevihta počasi pojenja. Sneg se topi in polzi navzdol. Končno je za nama še zadnji spust. Sva petstopedeset metrov nižje kot pred štirimi urami. Srečno se je izteklo! Vesela sva, da sva živa.

Nato zopet sestopava po globokem snegu do doline, kjer sva pustila avto. Med sestopom se ozirava v zasneženo in mokro steno; to je bil gotovo eden izmed najinih najtežjih vzponov, čeprav ga nisva končala na robu stene, temveč ob njenem vzočju.

Še ene sanje, ki so izgubile svoj sanjski čar neznanega. Riba nama kljub morebitni ponovni zimski ponovitvi ne bo več pomenila tega, kar nama je. Iz sanj se je spremenila v enega izmed neporavnanih računov. Kljub vsemu nama je podarila enkratno doživetje, s katerim sva spoznala nov delček neznanega na poti.

V skoraj stoletni zgodovini slovenske planinske organizacije so bili vzponi in padci - padci v glavnem takrat, ko je bila splošna gospodarska situacija v državi slaba. Pa je naša planinska organizacija vedno prebrodila krizo. Poskušajmo ji zdaj vsi skupaj premagovati težave in ostanimo njeni člani - pa tudi bralci Planinskega vestnika.